

Hallituksen puheenjohtaja

AULIS RUUTH

Yrjö Sirolan säätiön 70-vuotisjuhlatilaisuus

Malmin työväentalo, Helsinki 27.5.2015

Arvoisa juhlayleisö!

Olemme kokoontuneet viettämään Yrjö Sirolan säätiön perustamisen 70-vuotisjuhlaa. Meillä on täällä juhlaesitelmöitsijänä tohtori Veli-Pekka Leppänen, joka tuo kohta esiin tutkijan näkökulman säätiön alkuvaiheista. Siksi en puutu säätiön historiaan, vaan pohdin lyhyesti nykyisiä aikoja. Sen haluan kuitenkin sanoa, että toukokuussa 1945 toimintansa aloittanut säätiö on elänyt ja hengittänyt samaan tahtiin koko sodanjälkeisen ajan Suomen, kansandemokraattisen liikkeen ja sen jälkeen 25 vuotta Vasemmistoliiton kanssa. Tänä aikana suomalainen yhteiskunta on kokenut valtavia muutoksia. Yhteiskunta on kehittynyt ja ihmisten elinolot ja elinmahdollisuudet ovat huikeasti parantuneet. Nykyään olemme kiinteä osa kansainvälistä yhteisöä, eikä ajattelu saa rajoittua vain kotimaan rajojen sisälle. Jos on yhteiskunta ympärillä muuttunut, niin ovat myös säätiön tehtävät. Varsinainen perusajatus, järjestö- ja yhteiskunnallinen koulutus, kansanvalistus, työväenperinteen tallennus sekä työväenlehdet ja –talot ovat työlliställä ennallaan, mutta niiden käytännön toteutus on muuttunut ajan muutosten mukana.

Järjestökoulutus ja kansanvalistus ovat olleet säätiön toiminnan peruskauraa alusta lähtien. 70 vuotta sitten työväenliikkeen ihmisten koulutustarve oli huutava. 1960-luvulla taiteilija Juha "Watt" Vainio lauloi Helsingin herroista, että "ne on tohtoreita, maistereita melkein jokainen". Mutta suurin osa kansasta oli silloin vähäisen koulutuksen varassa. Vasta 1970-luvulla toteutettu työväenliikkeen vuosikymmeniä vanha tavoite, peruskoulu, muutti tilanteen perusteellisesti, ja se vaikutti myös Yrjö Sirolan säätiön toimintaan. Peruskoulu-uudistus toi kaikille maksuttoman mahdollisuuden samanlaiseen peruskoulutukseen ja avasi portteja korkeammille jatko-opinnoille. Tohtoreita ja maistereita alkoi nyt tulla kaikkialle. Kehittyneet opiskelumahdollisuudet vaikuttivat siihen, että säätiön ylläpitämään Sirola-opistoon ei enää hakeuduttu entiseen malliin. Lopulta opiston toiminta lopetettiin. Ehkä siihen liittyi sitäkin, että nopeasti muuttuneessa tilanteessa ja toimintaympäristössä ei ehditty ja kyetty uusiutumaan siten, että pysyvä oppilaitos olisi edelleen jossain muodossa säilynyt.

Muutoksien myllerryksissä säätiö joutui myös taloudelliseen ahdinkoon. Kovien ponnistelujen ja uudelleenjärjestelyjen avulla tilanne saatiin käännettyä nousu-uralle, ja säätiön toiminta on jatkunut uusissa oloissa. Taloudellisesti säätiö on nykyään vahvalla pohjalla, se on vakaa ja kykenee jakamaan apurahoja sääntöjensä mukaisesti kohteisiin. Säätiön asioita on hoidettu matalalla profiililla, perustehtävään keskittyen ja tuottavaa omaisuutta kartuttaen. Täytyy kuitenkin muistaa, että säätiö on edelleen kohtalaisen pieni, joten kovin mittaviin avustuksiin ei ole mahdollisuuksia.

Yrjö Sirolan säätiö ei ole mikään itsetarkoitus tai autonominen alue poliittisessa ympäristössä. Säätiö on perustettu tiettyjä tarkoituksia varten, ja sen tehtävät on määritelty säätiön säännöissä. Säätiön on noudatettava myös säätiölakia, koska yhteiskunta on säätiöille suonut mahdollisuuden toimia ns. yleishyödyllisinä yhteisöinä. Nämä perusasiat tuntuvat joskus monilta unohtuvan.

Kuten sanottu, järjestökoulutus ja kansanvalistus ovat säätiön toiminnan keskeisiä alueita. Muuttuneessa maailmassa on kysytty, tarvitaanko näitä vanhahtavilta kuulostavia toimintoja nykyään? On peräti kysytty niinkin, onko esim. kansanvalistustoiminta edes mahdollista näinä tohtoreiden ja maistereiden aikoina? Minä vastaan, että kyllä se on mahdollista, itse asiassa välttämätöntä. Muodolliset oppiarvot ja sosiaalinen media eivät yksin riitä. Sen näkee jo huhtikuun vaalien tuloksista. On syytä huomata sekin, mitä Euroopassa on tapahtunut 20 vuoden aikana. Suomen liittyessä EU:n jäseniksi puhuttiin paljon sosiaalisesta edistyksestä, köyhyyden vähentämisestä, demokratiasta ja tasa-arvosta. Mutta mikä onkaan Euroopan tilanne nyt? Maanosamme kipristelee talousongelmissa, työttömyys ja huono-osaisuus lisääntyvät ja yhä useammassa valtiossa oikeistopopulistit, uskonnolliset ja äärioikeistolaiset puolueet, jopa suoranaiset pelleliikkeet sekä ulkomaalaisvastaisuus ovat saaneet vahvan jalansijan. Suomessakin on julkisuudessa vaadittu maahanmuuton rajoittamista, jäänmurtajien miehittämistä sotilailla, maahanmuuttajien sterilointia ja työelämän lainsäädännön heikentämistä. Vielä joitain aikoja sitten tällaisia ei olisi kehdattu julkisuudessa esittää. Kyllä tällaisessa tilanteessa niin Suomessa kuin muuallakin tarvitaan vahvaa poliittista valistusta. Odottelemalla eivät asiat muutu.

YSS on osa vasemmistolaista liikettä, mutta säätiöllä on oma erityistehtävänsä. Poliittisen työn tekevät poliittiset järjestöt, ja ensisijassa niiden pitää kehittää niin järjestökoulutuksen kuin valistustoiminnan nykyaikaiset muodot. Jos ne täyttävät säätiön sääntöjen vaatimukset, silloin säätiö voi myös tukea tällaista toimintaa. Säätiön hallitus on keskustellut apurahapolitiikastaan ja sen mahdollisista muutostarpeista. Toistaiseksi ei muutoksia tehdä, mutta hallitus seuraa tarkkaan sitä, miten tilanne kehittyy. Säätiön tarkoitus, sen historia ja perinteet velvoittavat hallitusta toimimaan siten, että säätiö tukee edistystä, kehitystä ja yhteiskunnan muutosta ihmisten hyvinvoinnin parantamiseksi.

Säätiön hallituksen puolesta toivotan kaikki tervetulleiksi pieneen juhlahetkeemme!